

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра фольклористики

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ ДО МАГІСТРАТУРИ ЗА ПРОГРАМОЮ
«КУЛЬТУРНА АНТРОПОЛОГІЯ ТА ІНОЗЕМНА МОВА»
(денна форма навчання) – 034 культурологія**

**Затверджено Вченою радою Інституту філології, протокол
№ 7 від 28 лютого 2017 року**

Київ – 2017

Екзамен з фаху як форма вступного випробування для навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнем «магістр» освітньої програми «КУЛЬТУРНА АНТРОПОЛОГІЯ ТА ІНОЗЕМНА МОВА» (денна форма навчання) відбувається відповідно до «Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2017/2018 навчальний рік» і має форму індивідуального письмового екзаменування членами атестаційної комісії з фаху вступника на відповідний рівень навчання.

I. ФОЛЬКЛОРИСТИКА (для вступників на освітню програму «КУЛЬТУРНА АНТРОПОЛОГІЯ ТА ІНОЗЕМНА МОВА» (денна форма навчання))

Фахове випробування з фольклористики має комбінований характер і передбачає письмове екзаменування пошукувача за питаннями з фахових дисциплін, а також виконання ним запропонованих завдань.

1. ТЕОРІЯ ФОЛЬКЛОРУ

Проблема специфіки фольклору в науковому висвітленні. Синкретизм та синтетичність у фольклорі в їх розвитку. Традиційність і проблема безособовості. Тотемістичні уявлення та сучасний фольклор. Антропологічні та анімістичні уявлення древніх та сучасна поетична символіка українського фольклору. «Світові» образи в українському фольклорі. Проблема генезису та смислової трансформації. Фольклористика в системі гуманітарних наук. Проблеми методики «збирання» фольклору та публікації фольклорних текстів.

Специфіка музичного фольклору у контексті традиційної духовної культури.. Особливості первісного мистецтва і фольклору. Генезис музичного фольклору, еволюція мислення мови та музики. Міфологія і художня творчість. Родова та жанрово-тематична структура пісенного фольклору, проблема класифікації (рід, жанр). Особливості вивчення фольклору.

Європейські наукові фольклористичні школи та наукові методи українських фольклористів ХІХ ст. (міфологічний, міграційний, історичний, компаративістський, антропологічний, соціологічний т Генезис музичного фольклору ощо). М.Максимович, П.Куліш, О.Потебня, І.Рудченко, П.Чубинський, О.Калмачевський, І.Франко, М.Драгоманов, В.Антонович, В.Гнатюк, Ф.Колесса, П.Житецький, З.Кузеля, А.Савченко - збирачі, популяризатори та теоретики фольклору. Українська фольклористика кінця ХІХ - поч. ХХ ст. Теоретичні проблеми фольклористики в світлі європейських досліджень. Теоретична спадщина М.Грушевського. Фольклористика ХХ ст. Вульгарно-соціологічна спрямованість в українській фольклористиці 20-30 рр. ХХ ст. Формульна теорія епосу Перрі-Лорда та її застосування до вивчення дум Ф.Колессою. Структуральні дослідження в українській фольклористиці. В.Пропп та проблеми структурального дослідження оповідальної творчості. «Первісне мислення» в концепції К.Леві-Стросса. Ортодоксальний фрейдизм та неофрейдизм.

Історична змінність фольклору. Фольклоризм. Проблеми національної своєрідності у зв'язку з творчістю інших народів. Поетичні особливості творів фольклору (за

вибором жанру екзаменаторами). Генезис поетичної символіки фольклорних творів (жанр за вибором екзаменатора).

Народна космогонія. Джерела трактування. Міфологічні елементи в календарно-обрядовій поезії українців. Міфологія як об'єкт дослідження української фольклористики. Міфологія і фольклор. Спадкоємність традицій у фольклорному процесі в Україні. Фольклорно-літературні взаємини. Еволюція ліричних традицій в українській народній пісні. Гумор і сатира в українській народній прозі. Сміхова культура українців ХУІІ-ХУІІІ ст. Духовний світ українського народу в обрядовій поезії. Українські народні думи як самобутнє явище українського фольклору. Вертеп як явище фольклору. Система жанрів українського фольклору. Поетика українського фольклору (казка, легенда, лірична пісня, народний романс тощо).

Аналіз фольклорних музичних зразків (прагматичний, структурний). Документування народної музики: збирання народної музики; транскрипція народної музики й комп'ютерна обробка; редагування фольклорних текстів та упорядкування збірника народних пісень з використанням комп'ютерних технологій. Сучасне народнопісенне виконавство, фольклористичний рух, реконструкція актуалізованих жанрів фольклору науково-етнографічними колективами. Проблеми фольклористичної освіти.

2. ІСТОРИОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

Перші відомості про українську народну поетичну творчість. Перші писані відомості про фольклор у давньоруських літописах, «навчаннях», «словах». Фольклорні відомості у давньоукраїнській літературі. Фольклорні елементи у козацьких літописах Самійла Величка, Граб'янки, Самовидця. Українська народна творчість у колі інтересів Памви Беринди, Климентія Зіновія-сина, Григорія Сковороди, І. Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка. Гердер та його пісні різних народів.

Історія музичної фольклористики. Записи та публікації народних пісень кінця ХVІІІ – другої половини ХІХ ст., становлення музично фольклористичної думки цього періоду (З.Дзюбаревич, Г.Галаган, В.Трутовський, І.Прач, О.Аляб'єв іМ.Максимович, М.Маркевич, М.Лисенко, О.Рубець, П.Чубинський, Л.Українка, К.Квітка). Записи українських народних пісень представниками інших культур, зокрема: поляками - О.Кольбергом, З.Доленгою-Ходаковським, А.Коціпінським; чехом Людвіком Кубою; російськими збирачами Є.Ліньовою, О.Серовим. Музична етнографія першої половини ХХст.. (О.Кошиць, Ф.Колесса, Й.Роздольський, С.Людкевич, К.Квітка,; збирачі пісень Г.Танцюра, О.Дей, О.Правдюк, Л.Ященко, С.Грица, інш.). Музично-фольклористичні дослідження П.Сокальського, К.Квітки, Ф.Колесси, В.Гошовського, Л.Ященка, І.Мацієвського, С.Грици, А.Іваницького.

Публікація в Росії кінця ХVІІІ ст. збірників пісень Трутовського, Прача та ін. Записи усної народної поетичної творчості в Україні та Білорусі Зоріаном Доленгою-Ходаковським, в Росії - Кирієвським.

Фольклор у працях М.Максимовича, М.Гоголя, О.Пушкіна, М.Маркевича та ін. Видання М.Максимовичем праці «Малорусские народные песни» (1843). Діяльність М.Максимовича як першого ректора Київського університету ім. Св.Володимира (з

1834р.). Фольклористична діяльність М.Лисенка, М.Старицького, П.Носа, А.Солтановського, П.Демуцького, О.Кошиця .

Рецензія М.Гоголя на видання українських народних пісень М.Максимовичем «О малороссийских народных песнях» (1834). Увага до української народної усної поетичної творчості та побуту українського народу в періодичних виданнях «Харьковский Демокрит», «Вестник Европы», «Отечественные записки» та ін.

Місце в історії української фольклористики публікації видань П.Лукашевича «Галицкие и червонорусские народные песни» (М., 1833) та М.Шашкевича, І.Вагилевича, Я.Г оловацького «Русалка Дністровая» (Відень, 1837).

Праця М.Максимовича «Сборник украинских народных песен» (СПб, 1843) та його значення в розвитку української науки про усну народнопоетичну творчість. Місце П.Куліша в історії української фольклористики. Видання Амвросієм Метлинським збірника «Южнорусские народные песни» (К., 1854). Фольклорні записи та збірники Г.Квітки- Основ'яненка, І.Срезневського, братів О. і Ф. Бодяньських, Л.Жемчужникова, П.Куліша, М.Костомарова, А.Свидницького, С.Руданського, О.Стороженка, Марка Вовчка, П.Чубинського, В.Милорадовича, Ганни Барвінок.

Розвиток української фольклористики у працях І.Франка, М.Павлика, В.Гнатюка, З.Кузелі, Ю.Яворського. Діяльність в галузі української науки про усну народну творчість братів Рудченків. Українська міфологія у трактуванні І.Нечуя-Левицького. Український фольклор у виданнях та дослідженнях В.Залеського, Паулі, О. Кольберга, С. Мошинської та ін. Роль у розвитку української фольклористики Б.Грінченка, М.Лисенка, Ф.Колесси, К.Квітки як діячів української фольклористики. Збирацька, дослідницька та видавнича діяльність А.Рубця, А.Димінського, І.Манжури. Праці П. Чубинського та їх місце в історії української фольклористики. Фольклористична діяльність М.Драгоманова, В. Антоновича.

Дослідження психології українського народу у працях О.Потебні, М.Драгоманова, Д.Яворницького, М.Сумцова, П. Житецького. Український фольклор та фольклористика в дослідженнях М.Грушевського.

«Матеріали до українсько-руської етнології», «Киевская старина»,

«Життя і слово», «Сборник Харьковского историко-филологического общества», «Этнографического общества» та ін. та їх роль у розвитку фольклористики. Дослідження С.Килимника та О.Воропая проукраїнську обрядовість та народну поезію.

Проблеми і розвиток української фольклористики 20-х рр. ХХ ст. (Верховинець (Костів), О.Лобода, В.Білецький, Т.Шевченко). Бібліографічні довідки з українського фольклору (Б.Грінченко, О.Андрієвський). Київська школа фольклористики початку ХХ ст. М. Грушевський, А.Кримський, К.Грушевська, С.Савченко, Марко Грушевський, В.Клінгер. Розробка принципів збирання українського фольклору П.Поповим. Організаторська, видавнича та наукова фольклористична діяльність Інституту матеріальної культури (1934) (Харків). Організація Інституту українського фольклору у м. Києві (1936). Видання збірників української народної усної поетичної

творчості кінця 20-х-30-х років: «Українські народні пісні», (1929), «Українські народні пісні», «Українські народні прислів'я та приказки» (1936) та ін. Видання журналів «Український фольклор» (1936-1939). «Народна творчість (1939-1941).

Створення Інституту народної творчості та мистецтва (1942). Створення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії (1944). Фольклористична діяльність М.Рильського. Багатотомне видання українського фольклору (серія «Українська народна творчість», започаткована академіком М.Рильським).

Збиральницька та дослідницька робота українських фольклористів, присвячена фольклорові періоду Другої світової війни. Дослідження історичного епосу українського народу (праці Плісецького, І.Березовського, М.Родніної, В.Хоменко, Б.Кирдана, Г.Нудьги.

Вивчення сучасного стану української народнопоетичної творчості (монографії, збірники, періодика, осередки дослідження і збирання).

Біблія і українська народнопоетична творчість. Дослідження поетики фольклорних жанрів. Проблема взаємозв'язків українського фольклору з літературою. Пісні літературного походження в українському фольклорі. Проблема авторства в піснях літературного походження.

Національний фольклор як окрема художня система, що була одним з джерел виникнення і розвитку української літератури, надаючи їй можливість поставити жагучі питання дійсності в загальнонародний контекст.

3. ЖАНРОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

Вербальна магія українців. Поетичні особливості замовлянь у науковому освітленні.

Календарно-обрядова поезія українців у слов'янському контексті та наукових дослідженнях.

Світові образи у весільному фольклорному тексті, родильному фольклорному тексті, поховальному фольклорному тексті. Генеза поетичних символів похоронних голосінь.

Поетика загадки. Загадка в інших жанрах фольклору. Українські паремії: характеристика за жанрами, збирання, публікація, дослідження.

Жанрова система дитячого фольклору. Фольклор для дітей та власне дитячий фольклор: художня своєрідність, функціональне навантаження. Колискові пісні: міфологічна символіка, етнопедагогічні функції. Дитяча народна поезія в національному вихованні.

Проблема зародження української народної драми. Українські народні драматичні ігри. «Живий» та ляльковий вертеп. Український вертеп в контексті європейських народних театральних традицій.

Історичний епос українського народу на тлі слов'янського фольклору. Проблеми походження українських народних дум. Історія України в народних думах та піснях. Проблема героїки в українському історичному епосі. Ментальність українців як етнопсихологічний феномен в народній пісенності. Типологічні зв'язки української історичної пісенності зі східним епосом (мотиви героїки та їх художнє втілення).

Український музичний фольклор: календарно-обрядові та родинно-обрядові пісні; епічні пісні; соціально-побутова лірика; побутова лірика. Фольклор в системі сучасної культури, фольклоризм.

Українська народна пісенна лірика.

Художня специфіка та поетична символіка. Наукові дослідження про українську народну пісенну пісенність. Проблема зв'язку художнього слова та мелосу. Українська народна пісня у синтезі з іншими формами мистецтва. Виконавці українських народних дум та пісень. Український народний музичний інструментарій як атрибути носіїв фольклору.

Художня своєрідність жанру балади. Найдавніші записи українських народних пісень-балад. Міфологічні мотиви пісень-балад та їх юридична прагматика.

Місце пісень літературного походження в історичній термінології.

Коломийки і частівки: типологія і зв'язок з малими пісенними жанрами інших народів.

Проблема походження народної казки у наукових концепціях міфологів, антропологів, компаративістів, представників історичної та інших

фольклористичних шкіл. Міф-казка, легенда, повір'я: жанрова специфіка в науковому освітленні. Ритуальний та сакральний міф в контексті еволюції казки і легенди. Персонажна система української міфологічної прози.

Народні тлумачення снів у фольклорі українців і проблема дослідження в етнопсихології.

Історія публікацій та досліджень зразків української народної поезії та прози (за вибором екзаменаторів).

Національна специфіка українського анекдоту в його розвитку.

В.Гнатюк про стиль оповідачів анекдотів.

Апокрифічна легенда як явище взаємин релігії і фольклору. І.Франко – дослідник та видавець українських народних апокрифів.

Питання новотворчості у фольклорному процесі, його характер, зв'язок із традицією. І.Франко, В.Гнатюк про становлення нових художніх форм в українському фольклорі. Фольклор сучасних молодіжних субкультур.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Адоньева С. Прагматика фольклора. – СПб, 2004.

Адоньева С. Сказочный текст и традиционная культура. – СПб, 2000.

Азбелев С.Н. Отражение действительности в преданиях, легендах, сказаниях /Прозаические жанры фольклора народов СССР. – Минск. – 1974.

Андрієвський О. Бібліографія літератури з українського фольклору. – К., 1930.

Аникин В. Теория фольклора: Курс лекций. – 2-е изд., доп. – М, 2004.

Балади. Кохання та дошлюбні взаємини.–К.,1987.

Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика: Пер. с франц. – М., 1989.

Березовський І.П. Українськанародна творчість (20–30–ті рр. ХХ ст.) – К., 1973.

Березовський І.П. Українська радянська фольклористика: етапи розвитку і проблеми. – К., 1968.

Богданов К. Повседневность и мифология: Исследования по семиотике фольклорной действительности. – СПб., 2001

Бойко В.Г. Поетичне слово народу і літературний процес. – К.,1969.

Бойко В.Г. Сучасна народна поетична творчість на Україні: основні тенденції розвитку. –К.,1973.

Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні. – К.,1988.

Бріцина О.Ю. Українська народна соціально–побутова казка.–К.,1989.

Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К.,1909 (К., 1983).

Велецька Н.М. Языческая символика славянских архаических ритуалов. – М., 1978.

Вербальна магія українців. – К., 1998.

Веселий оповідач. Давні та сучасні народні усмішки. – К., 1977.

Весільні пісні: у 2–х книгах. – К.,1982.

Виноградов І.М. Зимняя календарная поэзия западных и восточных славян. – М., 1982.

Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології. – К.,1995.

- Восточнославянская сказка. Сравнительный указатель сюжетов.* – Л., 1979.
- Гадамер Г.-Г.* Герменевтика і поетика. Вибрані твори: Перекл. з нім. – К., 2001.
- Гарасим Я.* Культурно–історична школа в українській фольклористиці. – Л., 1999.
- Гнатюк В.* Вибрані статті про народну творчість. – К., 1966.
- Гоголь М.В.* Про малоросійські пісні /Твори: у 3–х томах. – К., 1952, т.3.
- Голіченко Т.С.* Слов'янська міфологія та антична культура. – К., 1994.
- Головацький Н.* Виклади давньослов'янських легенд або міфологія. – К., 1991.
- Голосовкер Н.Є.* Логіка міфа. – М., 1987.
- Гринченко Б.Д.* Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях. – Чернигов, 1895–1899. – Вып. I–3.
- Грица С.* Мелос української народної епохи. – К., 1979.
- Грица С.* Фольклористична діяльність Ф.М.Колеси /Мелодії українських народних дум. – К., 1969.
- Грицай М.С.* Давня українська драматургія і фольклор. – К., 1976.
- Грицай М.С.* Давня українська поезія і фольклор. – К., 1976.
- Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф.* Українська народнопоетична творчість. – К., 1983.
- Грушевський М.С.* Історія української літератури. В 6–и т. 9 кн. (1991–1995 рр.)
- Гусев В.Е.* Эстетика фольклора. – Л., 1967.
- Гуцульщина: Історико–етнографічне дослідження.* – К., 1987.
- Давидюк В.Ф.* Українська міфологічна легенда. – Львів, 1992.
- Давній український гумор і сатира.* – К., 1959.
- Дандес А.* Фольклор: семиотика или психоанализ: СПб. – М., 2003.
- Дей О.І.* В.Гнатюк – дослідник народної творчості (Сторінки з історії української фольклористики) – К., 1975.
- Дей О.І.* І.Франко і народна творчість. – К., 1955.
- Дей О.І.* Поетика української народної пісні. – К., 1978.

- Дей О.І.* Сторінки з історії української фольклористики. – К., 1975.
- Дей О.І.* Українська народна балада. – К., 1986.
- Дей О.І.* Українські народні анекдоти. – К., 1967.
- Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К., 1984.
- Дитячі пісні та речитативи. – К., 1991.
- Думи. Історико–героїчний цикл. – К., 1991.
- Дунаєвська Л.Ф.* Українська народна казка. – К., 1987.
- Дунаєвська Л.Ф.* Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій. – К., 1997.
- Дюркгайм Е.* Первісні форми релігійного життя. Тотемна система в Австралії: Пер. з фр. – К., 2002.
- Ефименко Г.* Сборник малорусских заклинаний. – М., 1874.
- Жартівливі пісні. Родинно–побутові. – К., 1967.
- Житецький П.* Мысли о народных малорусских думах. – К., 1893 (К., 1900). *Загадки* (вступна стаття І.П.Березовського). – К., 1962.
- Закревский Н.* Старосветский бандурист. – М., 1860. Кн. 1–2.
- Здоровега Н.І.* Нариси народної весільної образності на Україні. – К., 1974. *Золота книга казок.* – К., 1990.
- Івановська О.* Український фольклор як функціонально–образна система суб'єктності. Монографія. – К., 2005.
- Калинова сопілка. Антологія української народної творчості: казки, легенди, перекази, оповідання. – К., 1989.
- Качкан В.А.* Українське народознавство в іменах. – К., 1994; К., 1995. *Килимник С.* Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: у 5–и томах. – Вінніпег, 1955–65 (К., 1994). Кн. 1–2.
- Кирдан Б.* Украинский народный эпос. – М., 1965.
- Кирдан Б., Омельченко Л.* Народні співці–музиканти на Україні. – К., 1980. *Кирдан О.П.* Собиратели народной поэзии. – М., 1974.
- Колесса Ф.* Фольклористичні праці. – К., 1970.
- Колядки та щедрівки.* Зимова обрядова поезія трудового року. – К., 1965.

- Кононенко А.А., Кононенко С.А.* Персонажи славянской мифологии. Словарь. – К., 1993.
- Копаниця Л.* Метапонятійна модель української ліричної пісні. – К, 2000.
- Костомаров М.* Славянская мифология. – К., 1847 (К., 1994).
- Кулиш П.* Записки о Южной Руси. В 2-х тт. – СПб., 1856–1857 (К., 1994).
- Курочкін О.В.* Новорічні свята українців. – К., 1978.
- Лавров Ф.* Кобзарі. Нариси з історії кобзарства України. – К., 1980.
- Леви–Брюль Л.* Сверхъестественное в первобытном мышлении. – М., 1977.
- Линтур П.В.* Народные баллады Закарпатья и их западнославянские связи. – К., 1963.
- Лич Э.* Культура и коммуникация: логика взаимосвязи символов: Пер с англ. – М., 2001.
- Лотман Ю.* Избранные статьи: В 3 т. – Таллин, 1992. – Т.1. Статьи по семиотике и типологии культуры.
- Максимов С.В.* Нечистая, неведомая и крестная сила. – СПб., 1903 (СПб., 1994).
- Максимович М.* Вибрані українознавчі твори. – К., 1994.
- Максимович М.* Дни и месяцы украинского селянина // Собр. соч. в 3-х тт. – К., 1877. – Т.2.
- Мелетинский Е.М.* Герои волшебной сказки. Происхождение образа. – М., 1956.
- Мелетинский Е.М.* Поэтика мифа. – М., 1976.
- Мелетинский Е.М.* Происхождение героического эпоса. Ранние формы и архаические памятники. – М., 1963.
- Милорадович В.* Українська відьма. Нариси з української демонології. – К., 1993.
- Мишанич С.В.* Усні народні оповідання. Питання поетики. – К., 1986.
- Наймитські та бурлацькі пісні. – К., 1975.
- Народная память о Запорожье. Предания и рассказы, собранные Я.П.Новицким в Екатеринославщине 1875–1905 гг. – Екатеринослав, 1911 (Рига, 1990).
- Народні оповідання. – К., 1983 (К., 1986).
- Народні пісні в записах І.Нечуя–Левицького. – К., 1985.
- Народні пісні в записах Лесі Українки та з її голосу. – К., 1971.

- Народні усмішки, анекдоти, жарти, дотепи, бувальщини, небилиці. – К., 1986.
- Народные южнорусские сказки. Издал И.Рудченко. – К., 1869–70.
- Нечуй–Левицький І.* Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. – Львів, 1876 (К.,1992).
- Новиков Н.В.* Образы восточнославянской волшебной сказки. – Л., 1974.
- Нудьга Г.А.* Слово і пісня. Дослідження. – К.,1985.
- Нудьга Г.А.* Українська балада. – К., 1970.
- Обряды и верования древнего населения Украины. Сборник научных трудов. – К., 1990.
- Пазяк М.М.* Українські паремії. – К., 1991.
- Пирс Ч.С.* Логические основания теории знаков. – СПб, 2000.
- Пісні Поділля. Записи Насті Присяжнюк в с.Погребище. – К., 1976.
- Пісні Явдохи Зуїхи. Записав Г.Танцюра. – К., 1965.
- Плачинда С.* Словник давньоукраїнської міфології. – К., 1993.
- Плісецький М.* Українські народні думи. Сонети і образи. – К., 1994.
- Попов П.М.* М.Костомаров як фольклорист і етнограф. – К., 1968.
- Попович М.* Мироззрение древних славян. – К., 1986.
- Потебня А.* Теоретическая поэтика. – М., 2003.
- Пранчишвилли А.С.* Фольклор и психология. Проблемы фольклора. – М., 1975.
- Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми. – К., 1991.
- Прислів'я та приказки. Людина. Родинне життя. Риси характеру. – К., 1990.
- Прислів'я та приказки. Природа. Господарча діяльність людини. – К., 1989.
- Пропп В.Я.* Исторические корни волшебной сказки. – Л.,1946 (Л.,1986).
- Пропп В.Я.* Фольклор и действительность. Избранные статьи. – М., 1976.
- Путилов Б.* Фольклор и народная культура. – СПб., 1994.
- Рекрутські та солдатські пісні. – К., 1974.

- Рильський М.Т.* Героїчний епос українського народу. – К., 1955.
- Рильський М.Т.* Словесна творчість українського радянського народу. – К., 1987.
- Росовецький С.* Український фольклор у теоретичному висвітленні. Посібник для університетів. – К., 2005. – 232 с.
- Рыбаков Б.А.* Язычество древних славян. – М., 1981.
- Сиваченко М.Е.* Іван Рудченко збирач і публікатор українських народних казок / Літературознавчі та фольклорні розвідки. – К., 1974.
- Смирнов Ю.І.* Восточнославянские баллады и близкие им формы. – К., 1988.
- Соціально–побутова казка. – К., 1987.
- Соціально–побутові пісні. Збірник. – К., 1985.
- Специфіка фольклорних жанрів. – М., 1973.
- Співанки–хроніки. – К., 1972.
- Сумцов Н.* Культурные переживания. – К., 1890.
- Супруненко В.* Нечиста сила. Популярна демонологія. – Запоріжжя, 1991.
- Тайлор В.Б.* Первобытная культура. Исследование развития мифологии, религии, искусства и обычаев. – СПб., 1872–73 (М., 1989).
- Танцювальні пісні. Збірник. – К., 1990.
- Текстологическое изучение эпоса. Сборник статей. – М., 1971.
- Тернер В.* Символ и ритуал. – М., 1983.
- Токарев С.А.* Религия и история народов мира. – М., 1964.
- Українська народна магічна поезія. Ви зорі, зоряниці. – К., 1991.
- Українська народна поетична творчість. Підручник за ред. О.І.Дея. – К., 1975.
- Українська народна поетична творчість: У 2–х т. Підручник за ред. М.Т.Рильського. – К., 1958.
- Українські замовляння. – К., 1993.
- Українські народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.
- Українські народні казки, легенди, анекдоти. – К., 1957.

- Українські народні казки. Вступна стаття Л. Дунаєвської. – К., 1992.
- Українські народні казки. Упорядник Л. Ф. Дунаєвська. – К., 1986; 1991.
- Українські народні пісні в записах В. Гнатюка. – К., 1971.
- Українські народні пісні в записах З. Доленги–Ходаковського. – К., 1974.
- Українські народні пісні в записах Осипа та Федора Бодянських. – К., 1978.
- Українські народні пісні наспівані Д. І. Яворницьким. Пісні та думи з архіву вченого. – К., 1990.
- Українські народні романси. – К., 1961.
- Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклав М. Номис. – СПб., 1864 (К., 1993).
- Федас Й. Ю.* Український народний вертеп. – К., 1987.
- Фольклорні записи М. Вовчка та О. Марковича.* – К., 1983.
- Франко І. Я.* Зібрання творів: У 50–ти тт.–К., 1981. – Т. 26–43.
- Фрезер Д. Д.* Золотая ветвь. Исследования магии и религии. – М., 1986.
- Фрезер Д. Д.* Фольклор в Ветхом завете. – М., 1989.
- Хренов Л. С.* Народные приметы и календарь. – М., 1991.
- Цапенко І. П.* Питання розвитку героїчного епосу східних слов'ян. – К., 1959.
- Чистов К.* Народные традиции и фольклор. – Л., 1986.
- Чистов К. В.* К вопросу о принципах классификации жанров устной народной прозы. – М., 1964.
- Чмихов І. А.* Історія язичництва Русі. – К., 1990.
- Чумацькі пісні.* – К., 1976.
- Шиппинч Д.* Мифы славянского язычества. – М., 1959.
- Элиаде Мирча и Кулиано Ион.* Словарь религий, обрядов и верований. – М.– СПб., 1997.
- Яворницький Д. І.* Запорожье в останках старины и преданиях народа. – СПб., 1888 (К., 1995).

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

ПИТАННЯ З РОЗГОРНУТОЮ ВІДПОВІДДЮ

1. Міфологічна школа в українській фольклористиці.
2. Календарно-обрядова поезія. Мотиви. Образи.
3. Юридичне навантаження посаду молодих. Посаг – основа особистої власності жінки.
4. Жанрові дефініції понять: історична пісня, пісня-хроніка, історична балада (доберіть приклади).

ТЕСТИ

1. «Фляндрівка» – це:

1. техніка декорування кераміки;
2. техніка декорування дерев'яних виробів;
3. техніка випалювання гончарних виробів.

2. «Памуть», «заполоч», «запол» це –:

1. лляні вибілені нитки;
2. нитки з сірјавим охристим віддінком;
3. бавовняні нитки.

3. Килим був невід'ємним атрибутом у:

1. весільних та похоронних обрядах
2. різдвяному Вертепі;
3. купальських гуляннях;

4. Гутне скло – це:

1. спеціальне скло, що має форму полотна, на яке художні майстри наносять різноманітний малюнок;
2. листове візерункове скло, що має на одній або обох сторонах чіткий рельєфний візерунок і виготовляється способом прокату;
3. вироби, виготовлені зі скла безпосередньо біля скловарної печі майстром вручну, у гарячому стані з використанням відповідної техніки.

5. Хто був першим збирачем і дослідником української народної іграшки?

1. Вікентій Хвойка;
2. Марко Грушевський;
3. Михайло Грушевський.

6. Як називається найстаріша українська техніка вишивання?

1. хрестик;
2. стебелевий шов;
3. занизування/ заволікання.

7. Яка виразна особливість борщівської вишивки?

1. переважаючий колір чорний;
2. переважаючий колір червоний;
3. переважаючий колір білий.

8. Характерні ознаки гуцульських килимів:

1. геометричний орнамент, переважно ромби, поєднання теплих коричневих, охристо-золотистих, зелених, теракотових, сірих та білих тонів;
2. мотиви у вигляді великої з досить плавним контуром квітки або квітів з гілкою й листям;
3. рослинний орнамент, вводяться своєрідні зображення птахів, тварин і навіть людських фігур.

9. Автором праці «Етнографічні особливості українського народу» є:

1. Ф. Вовк;
2. П. Чубинський;
3. М. Грушевський;

10. Для українців були характерні такі соціально-економічні типи сільських поселень:

1. село, присілок, хутір
2. село, деревня, погост
3. присілок, містечко, фільварок.

11. Кептар – коротка хутряна безрукавка – є атрибутом костюма:

1. гуцулів
2. подолян
3. волинян

12. За способом виготовлення український народний одяг поділяється на:

1. шитий і незшитий;
2. глухий і розпашний;
3. шкіряний і матерчатий.

13. За народним календарем кінцем зими вважається свято

1. Масляної;
2. Стрітення;
3. Святого Власа.

14. Передмову до якої збірки українських народних пісень названо маніфестом культурно-історичної школи? Вкажіть автора.

1. «Малоросійські пісні»;
2. «Сборник украинских народных песен»;
3. «Народные южнорусские песни».

15. Кого із збирачів фольклору називають піонером слов'янської фольклористики?

1. М.Максимовича
2. З. Доленгу-Ходаковського
3. А. Метлинського

16. Праця «Исторические песни малорусского народа» належить:

1. М.Драгоманову і М.Костомарову;
2. М.Драгоманову і В.Антоновичу;
3. П.Чубинському і М. Драгоманову.

17. Знайдіть відповідність між автором та назвою дослідження:

1. А. Метлинський
2. П. Лукашевич
3. О. Бодянський
 - а. «Народные южнорусские песни»
 - б. «О народной поэзии славянских племен»
 - с. «Маророссийские и червонорусские думы и песни»

18. Які з названих періодичних видань із фольклористики є сучасними:

1. «Запорожская старина», «Світ», «Правда»;
2. «Этнографическое обозрение», ЗНТШ, «Дзвінок»;

3. «Народна творчість та етнологія», «Фольклористичні зошити», «Література. Фольклор. Проблеми поетики».

19. У «Студіях над українськими народними піснями» І. Франко застосував:

1. історично-порівняльний метод;
2. описовий;
3. типологічний.

20. Міфи про з'яву людини належать до категорії:

1. есхатологічних
2. антропогонічних
3. етіологічних

21. Міфи про майбутній кінець світу і його відродження належать до категорії:

1. есхатологічних
2. антропогонічних
3. етіологічних

22. Міфи про походження світу і його впорядкування належать до категорії:

1. тотемічних
2. космогонічних
3. етіологічних

23. Міфи, які пояснюють виникнення різних природних і культурних явищ (наприклад, для чого слід виконувати конкретні ритуали), належать до категорії:

1. тотемічних
2. космогонічних
3. етіологічних

24. Вкажіть, до якого жанру належать фольклорні тексти, «сюжети яких завжди викінчені, усі доведені до кінця, ідея торжества добра над злом утверджується оптимістичними за змістом, часто веселими кінцівками, які найчастіше висловлені у формі традиційних формул».

1. легенда
2. переказ
3. казка

25. Який з названих жанрів не належить до дитячого фольклору?

1. балади
2. утішки
3. страшилки

26. До якого розряду ліричних пісень належать такі тематичні групи: «козацькі, кріпацькі, наймитські, заробітчанські, рекрутські»?

1. родинно-побутова лірика
2. родинно-обрядова лірика
3. суспільно-побутова лірика

27. Хто із названих фольклористів не є дослідником балад?

1. Л.Дунаєвська
2. Н.Нудьга
3. С.Грица

28. Казка «Про горобчика та бадилінку» належить до піджанру:

1. новелістична

2. чарівна
3. кумулятивна

29. Видатним діячем наукового міфологічного напрямку в українській фольклористиці є:

1. М. Сумцов
2. Х. Ящуржинський
3. Г. Спенсер

30. Яка праця вважається вершиною етнографічного шляху К. Квітки?

1. «Вступні уваги до музично-етнографічних студій»
2. «Мелодії українських народних дум»
3. «Українські народні мелодії»

31. В чому полягає сутність успадкування автентичного українського гуртового співу?

1. Успадкування народного співу у писемній формі.
2. Успадкування народних пісень і автентичної манери співу шляхом прослуховування магнітофонних записів здійснених фольклористами в різний час.
3. Успадкування автентичної манери співу українців відбувається в усній формі й передається від покоління до покоління у варіативних версіях протягом сотень і тисяч років.

32. Яке значення у народному автентичному співі відіграє діалектна вимова (говір), орфоепія?

1. Не має особливого значення у відтворенні багатоголосся пісенного зразка в будь-якому регіоні чи місцевості українського ареалу.
2. Має визначальну місцевий ознаку для манери співу тільки на теренах Карпатського регіону.
3. Діалектна вимова (говір) має визначальне значення у вокально-тембрових традиціях автентичного співу на всіх українських теренах.

33. Дати визначення поняття «фольклорний ансамбль».

1. Співочий гурт у кількості від чотирьох до восьми осіб сформований в етнічному культурному середовищі, мистецтво співу якого успадковується усно, характеризується специфікою мовного діалекту, темброво-колеристичними засобами звукоутворення, що традиційно властиві для даної місцевості.
2. Ансамбль, що має у своєму складі значну кількість учасників (до 20-ти осіб) з різних галузей професійної діяльності.
3. Невелике аматорське об'єднання любителів співу, яке виконує різноманітний пісенний репертуар.

34. Що лягає в основу формування народної манери співу в аматорських гуртах (фольклорних ансамблях вторинного типу) в сучасних умовах побутування?

1. Вивчення нотної грамоти, засвоєння нотного і словесного тексту з наявних збірників народних пісень.
2. Записування пісенного фольклору від автентичних носіїв, транскрибування музичного і словесного текстів пісень, освоєння учасниками гурту специфіки виконавського стилю шляхом прослуховування записів і відповідно до оригіналу реконструювати манеру співу під орудою фахівця-фольклориста.
3. Спонтанно (на слух) засвоювати будь-які записи народних пісень, з будь-якого регіону й виконувати їх за власним естетичним уподобанням.

35. В чому полягають особливості виконавського стилю автентичного і вторинного фольклорних ансамблів?

1. В основі виконавського стилю фольклорних ансамблів є філігранне володіння вокальною

технікою, наявністю широкого співацького діапазону в учасників гурту, успадкування засад європейських вокальних шкіл.

2. Формування співоного стилю (манери співу) ансамблю, для якого властиве варіювання заспівів і виводів та багатоголосся пісенного зразка в процесі співу, ідентифікація вокально-тембрової традиції регіональної (або ж місцевої) культури; моделювання традиційного співоного стилю (манери співу) шляхом фахової реконструкції фольклорних записів вторинними (науково-етнографічними) ансамблями.
3. Уніфіковане точне відтворення співоними гуртами графічно зафіксованих наспівів та багатоголосся народних пісень дотримуючись манери співу від естетичних уподобань їх учасників.

36. Що лягає в основу формування народної манери співу вторинного фольклорного ансамблю?

1. Формування навичок співу за критеріями класичної вокальної культури (зокрема європейської), яка характеризується рівністю звучання голосу по всьому діапазоні в межах двох октав, високою вокальною технікою.
2. Налаштування співацької установки голосового апарату (положення гортані, використання співацьких регістрів), освоєння слухового критерію в досягненні *природного вібрато* (еталону) звучання голосу, що передбачає: природну вимову слова, дотримання регістрової рівності, політності, гнучкості і яскравості звучання голосу кожного учасника ансамблю.
3. Спонтанне відтворення гуртом аматорів народних наспівів будь-якого жанру, у будь-який час, будь-яким складом (жіночим, чоловічим, дитячим) з використанням «відкритого» співу з певною мірою розширення задньої стінки глотки та опорою на верхню частину грудного співоного регістру.

37. Що означає термін «художнє інтонування» у гуртовому народному співі?

1. Відтворення голосом у процесі співу звуків певної висоти в контексті *ладових* особливостей наспіву, гармонічної будови (багатоголосся) пісенного зразка.
2. Інтонування, що характеризується особливістю зонного відтворення голосом стійких і нестійких ступенів ладу, інтервальних послідовностей, специфіки будови акордів у різних ладових системах.
3. Інтонування у народному співі, що утворюється на рівні чуттєво-емоційного відображення поетичного тексту пісні, яке здійснюється з використанням прийомів мелізматики (з'їздів, під'їздів, варіабельності, глісандування, тремолування, акцентуації, суміжнощабельного коливання звуків, тембрально-колеристичних прийомів, огласовок, вставних складів, вигуків тощо).

38. У яких жанрах народних пісень наявна функційно-утилітарна складова?

1. У піснях про кохання.
2. В обрядових піснях.
3. Жартівливих і танцювальних піснях.

39. В чому полягає специфіка варіювання заспівів і виводів у гуртовому співі?

1. Точне звуковисотне відтворення мелодичного контуру заспівів і виводів у гуртовому співі.
2. Детальне копіювання співаками багатоголосся фольклорних записів.
3. Логічна змінність мелодичного контуру (на рівні творчої уяви) сольних заспівів і виводів (окрім головних ладових устоїв) з використанням колоризуючих елементів співу (форшлагування, глісандування, вигуків, акцентності, суміжнощабельних коливань тощо).

40. За якими критеріями визначаються якісні параметри звучання фольклорного ансамблю?

1. Яскраво виражений грудний колорит звучання голосів.
2. Яскраво виражене звучання виводу та ніжне й проникливе звучання «тоньчика».
3. Збалансоване за всіма параметрами звучання ансамблю зокрема: природного звукоутворення, реєстрової рівності, з дотриманням стилістичних регіональних особливостей

Критерії оцінювання

Екзаменаційне завдання містить два блоки:

1 блок (1Б) – 4 питання із розгорнутою відповіддю, кожне з яких оцінюється від 0 до 30 екзаменаційних балів ($1Б = 1+2+3+4$). Максимальна оцінка першого блоку – 120 балів;

2 блок (2Б) – 40 тестових питань, кожне з яких оцінюється в 2 екзаменаційні бали ($2Б = 1+2+3+\dots + 40$). Максимальна оцінка другого блоку – 80 балів.

Загальний екзаменаційний бал (ЗБ) вираховується простим додаванням балів першого та другого блоків і має таку схему: $1Б + 2Б = ЗБ$. Максимальна оцінка загального екзаменаційного балу – 200 балів.